EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 9.9.2025.
COM(2025) 464 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par progresu Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 29. februāra Regulas (ES) 2024/792, ar ko izveido Ukrainas mehānismu, mērķu sasniegšanā

1. Ievads

Ukrainas mehānisms (“mehānisms”), kas izveidots ar Regulu (ES) 2024/792, ir svarīgs Eiropas Savienības stratēģijas instruments, kura mērķis ir risināt tās plaša mēroga sarežģītās problēmas, ar kurām Ukraina saskaras, sākoties un turpinoties Krievijas agresijas karam. Apvienojot ES budžeta atbalstu Ukrainai vienotā atbalsta mehānismā, no mehānisma iecerēts 2024.–2027. gadā nodrošināt Ukrainai saskaņotu, paredzamu un elastīgu finansējumu 50 miljardu EUR apmērā. Mehānisma galvenie mērķi ir atbalstīt Ukrainas finansējuma vajadzības un rekonstrukciju, piesaistīt investīcijas un veicināt reformas, kas vajadzīgas, lai Ukraina kļūtu par ES dalībvalsti.

Mehānisms apliecina stingru ES apņemšanos stiprināt Ukrainas noturību un spēju izturēt ārējos apdraudējumus, veicināt tās atveseļošanu un sekmēt tās virzību uz ilgtspējīgu attīstību un dalību ES. Mehānisms ir arī stratēģisks ieguldījums spēcīgā un ekonomiski dzīvotspējīgā Ukrainā, un tas ir būtiski ES stabilitātei un Krievijas destabilizējošās ietekmes apkarošanai.

Mehānisms ir **instruments ar trim galvenajiem pīlāriem**.

- **I pīlārs.** Ukrainas plānā ir izklāstīts Ukrainas redzējums par tās atveseļošanu, rekonstrukciju un modernizāciju, kā arī par reformām, kuras plānotas kā daļa no pievienošanās procesa ES laikā no 2024. līdz 2027. gadam. Saskaņā ar šo plānu Ukrainai būs pieejami aizdevumi un dotācijas līdz **38,3 miljardu EUR** apmērā, tiklīdz tā būs izpildījusi nosacījumus, par kuriem vienojušās ES un Ukraina.

- **II pīlārs.** Ukrainai paredzēto investīciju satvars (*UIF*) atbalsta publiskās investīcijas, privātā sektora tiešās darbības un starpniecības kapitāla darbības. Tas ļauj ES reģistrētiem privātiem uzņēmumiem būt starp galvenajiem investoriem Ukrainas infrastruktūras, enerģētikas sektora un galveno rūpniecības nozaru atjaunošanā. Šīs investīcijas palīdzēs Ukrainai atjaunot modernu un noturīgu ekonomiku, vienlaikus radot ekonomiskus ieguvumus ES uzņēmumiem.

- **III pīlārs.** Trešais pīlārs ir vērsts uz tehniskās palīdzības un atbalsta pasākumu nodrošināšanu, lai veicinātu Ukrainas pieskaņošanos ES normatīvajiem aktiem. Tas ietver spēju veidošanas iniciatīvas (cita starpā atbalstot pilsonisko sabiedrību un organizācijas, vietējās un reģionālās pašvaldības) un palīdzību Ukrainai to reformu īstenošanā, kas vajadzīgas dalībai ES.

Ir pagājis viens gads kopš mehānisma īstenošanas sākšanas, tāpēc **šajā ziņojumā ir detalizēti novērtēts progress, kas panākts attiecībā uz katru no trim pīlāriem**. Tajā ir ziņots par paveikto Ukrainas mehānisma regulā iekļauto mērķrādītāju sasniegšanā un sniegti galveno sasniegumu piemēri. Ziņojumā ir aprakstīta arī Ukrainas izveidotā pārvaldības un kontroles sistēma un pasākumi ES finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanai, kā arī pirmais Ukrainas mehānisma dialogs ar Eiropas Parlamentu.

Lai gan mehānisms joprojām ir agrīnā īstenošanas posmā, tas jau ir apliecinājis spēju sniegt būtisku atbalstu Ukrainai, vienlaikus veicinot reformas un investīcijas, kas veicinās Ukrainas atveseļošanu, rekonstrukciju un modernizāciju. Tas joprojām ir galvenais instruments, ar kura palīdzību ES var sniegt vidēja termiņa atbalstu šai valstij un veicināt savstarpēji pastiprinošu ekonomikas atjaunošanu un saskaņošanu ar ES. Sekmīgā īstenošana 2024. gadā apstiprina ES un Ukrainas apņemšanos turpināt šo ceļu.

Pirmajā īstenošanas gadā mehānisms ir piesaistījis ES atbalstu Ukrainai 19,6 miljardu EUR apmērā, un no tiem 16,1 miljards EUR ir sniegts Ukrainas plāna ietvaros. Mehānisms ir arī

veicinājis vienu no lielākajām ārvalstu investīcijām Ukrainā kopš tās neatkarības sākuma ar mērķi modernizēt un paplašināt Ukrainas telesakaru infrastruktūru.

Arī **Ukrainai paredzēto investīciju satvara** īstenošana norit ievērojamā tempā. Komisija paziņoja, ka ar finanšu partneriestādēm parakstītas iemaksas 1,4 miljardu EUR apmērā ES garantijās un dotācijās, kurām ir potenciāls piesaistīt 6 miljardus EUR, lai veiktu investīcijas rekonstrukcijas un modernizācijas jomās, piemēram, enerģētikas un pašvaldību infrastruktūrā. Kopš šo nolīgumu noslēgšanas Ukrainā jau ir īstenotas vairākas darbības. Saskaņā ar **III pīlāru** tika izveidots un raiti īstenots 2024. gada Tehniskās sadarbības mehānisms Ukrainai.

2. Aktuālā situācija mehānisma īstenošanā

2.a I pīlārs. Ukrainas plāns

Ukrainas plānā, kas darbojas mehānisma pirmā pīlāra ietvaros, ir izklāstīta **valsts reformu un investīciju stratēģija 2024.–2027. gadam**. Plānā kā daļa no pievienošanās ES procesa ir izklāstīts valdības redzējums par rekonstrukciju, modernizāciju un reformām nozarēs ar vislielāko izaugsmes potenciālu. Plānu izstrādāja Ukrainas valdība pēc apspriešanās ar Ukrainas parlamentu (Augstāko radu) un Ukrainas pilsonisko sabiedrību, un 2024. gada 20. martā tas tika iesniegts Komisijai. Pēc Komisijas pozitīva novērtējuma[1] Padome 2024. gada 14. maijā pieņēma īstenošanas lēmumu[2].

Plāns pievēršas uzlabojumiem valsts pārvaldē, uzsvaru liekot uz labu pārvaldību, zaļo pārkārtošanos, tiesiskuma ievērošanu un cīņu pret korupciju un krāpšanu. Plānā ierosinātās reformas aptver 15 jomas, ieskaitot enerģētiku, lauksaimniecību, transportu, zaļo un digitālo pārkārtošanos, cilvēkkapitālu, kā arī valsts uzņēmumus, uzņēmējdarbības vidi, publiskās finanses un decentralizāciju.

1. attēls. Ukrainas plāna nodaļas

Padomes īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprināts Komisijas pozitīvais novērtējums par Ukrainas plānu, ir noteikts grafiks ar nosacījumiem (t. i., kvalitatīviem un kvantitatīviem

[1] COM(2024) 172 final.
[2] Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2024/1447.

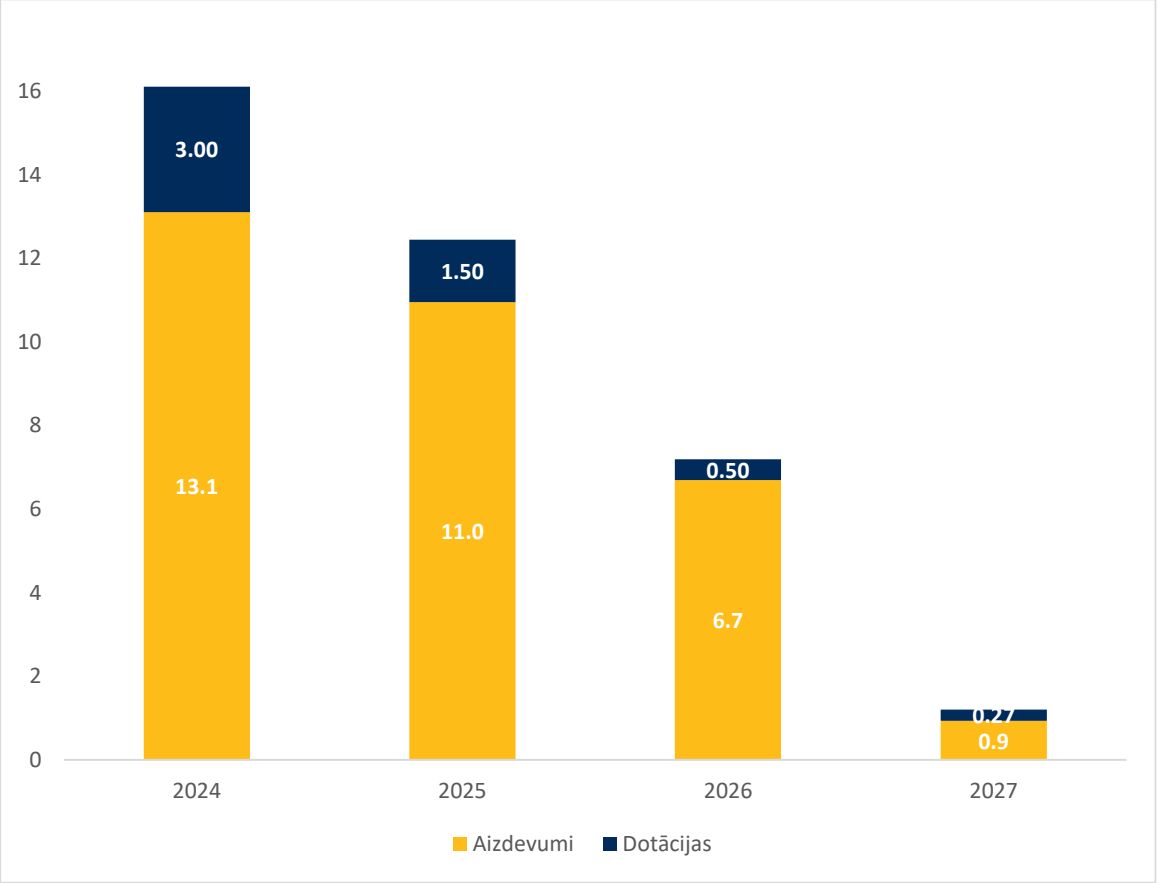
rādītājiem), kas Ukrainai jāizpilda katru ceturksni līdz 2027. gada 4. ceturksnim. Šie nosacījumi atspoguļo progresu, kas jāpanāk Ukrainas plānā ierosinātajās investīcijās un reformās.

Komisija novērtēja, ka **Ukrainas plānā paredzētajām reformām un investīcijām ir ievērojams potenciāls veicināt izaugsmi, uzturēt makroekonomisko stabilitāti, uzlabot fiskālo situāciju un stiprināt Ukrainas virzību uz pievienošanos ES**. Kad plāns tika novērtēts 2024. gada aprīlī, tika lēsts, ka Ukrainas IKP līdz 2027. gadam palielināsies par 6,2 % un līdz 2040. gadam – par 14,2 %, ja tiks pilnībā īstenotas visas ierosinātās reformas un investīcijas. Plāna īstenošana varētu arī līdz 2033. gadam samazināt parādu par aptuveni 10 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar alternatīvu scenāriju bez mehānisma.

Mehānisma I pīlāra ietvaros (kā parādīts 2. attēlā) ir piešķirti aizdevumi un dotācijas līdz **38,3 miljardu EUR** apmērā, lai palīdzētu Ukrainai novērst fiskālo iztrūkumu un atbalstītu reformu un investīciju īstenošanu.

Jebkuri maksājumi mehānisma ietvaros tiek veikti ar priekšnosacījumu, ka Ukraina turpina atbalstīt un ievērot efektīvus demokrātijas mehānismus, tajā skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu un tiesiskumu, kā arī garantēt cilvēktiesību, tostarp pie minoritātēm piederošu cilvēku tiesību, ievērošanu.

2. attēls. Ukrainas mehānisma I pīlārs – indikatīvās saistības pa gadiem (miljardos EUR)

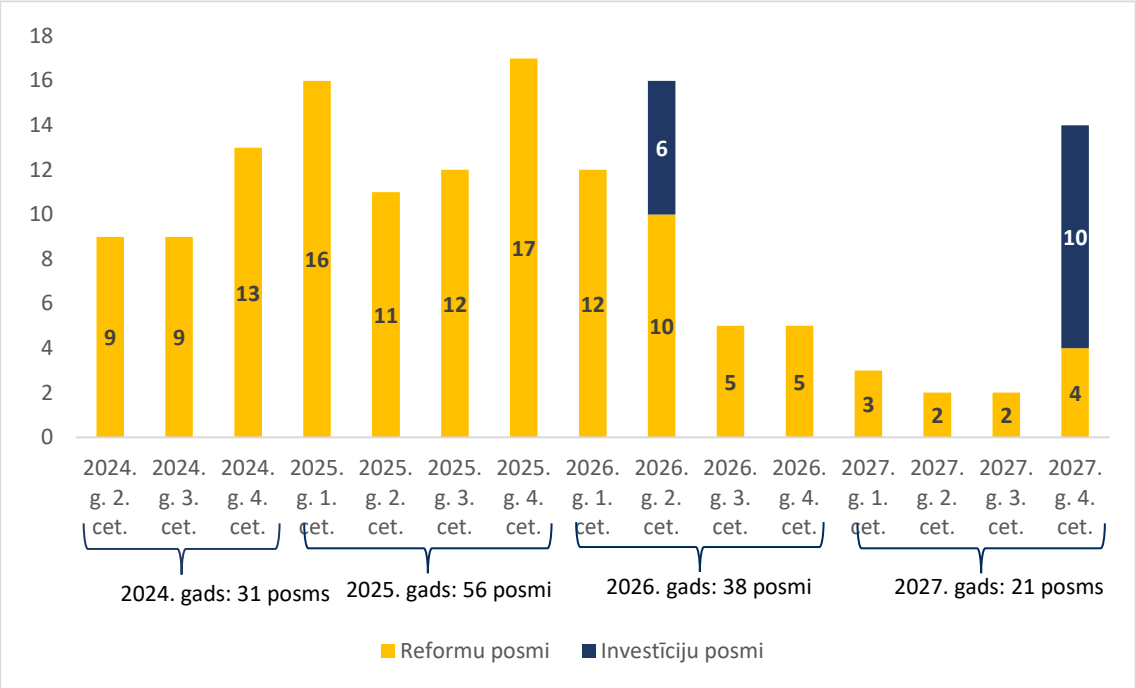

Maksājumi saskaņā ar mehānisma I pīlāru

Ukrainas plānā ir noteiktas 69 reformas un 10 investīciju posmi jeb rādītāji, kas iedalīti 146 kvalitatīvo un kvantitatīvo pasākumu posmos (reformu sadalījums pa gadiem ir parādīts

3. attēlā). Ņemot vērā Ukrainas makroekonomisko situāciju un parāda atmaksājamību, Ukrainas plāna finansējums tiek intensīvāk izmaksāts sākumposmā – pirmajā un otrajā īstenošanas gadā. Šī intensīvākā īstenošana atspoguļojas arī ieviešamo reformu skaitā.

3. attēls. Maksājumu profils: reformas un investīcijas laika gaitā

Komisija 2024. gada 20. martā izmaksāja pirmos 4,5 miljardus EUR ārkārtas pagaidu finansējuma veidā, lai Ukrainai nodrošinātu tik ļoti nepieciešamo likviditāti. Otrais maksājums 1,5 miljardu EUR apmērā ārkārtas pagaidu finansējuma veidā tika izmaksāts 24. aprīlī. Tam pamatā bija Komisijas pozitīvais novērtējums, ka ir izpildīti politikas nosacījumi, kas izklāstīti saprašanās memorandā (SM), kuru Ukraina un Komisija bija parakstījušas 13. martā. Komisija arī sniedza pozitīvu novērtējumu par to, ka ir izpildīts priekšnosacījums attiecībā uz efektīvu demokrātisko mehānismu atbalstīšanu. Pagaidu finansējums aptvēra piecus politikas nosacījumus, par kuriem bija panākta vienošanās saprašanās memorandā un kuri bija iekļauti arī Ukrainas plānā, ko Ukraina iesniedza Komisijai.

1. Izveidot atlases komisiju konkursa norisei Augstās tieslietu padomes Disciplināratbildības inspektoru dienestā.
2. Pieņemt rīcības plānu valsts līmeņa riska novērtējumā identificēto risku novēršanai.
3. Pieņemt Valsts ieņēmumu stratēģiju 2024.–2030. gadam.
4. Pieņemt procedūras valsts budžeta līdzekļu piešķiršanai industriālo parku izveidei.
5. Ieviest automātisku datu pārsūtīšanu starp Valsts zemes kadastru un Valsts nekustamā īpašuma īpašumtiesību reģistru.

Lai atbalstītu plāna īstenošanu, Komisija 27. jūnijā izmaksāja **priekšfinansējumu** 1,9 miljardu EUR apmērā, kas atbilst 7 % no aizdevuma atbalsta, kuru Ukraina bija tiesīga saņemt. Lai varētu izmaksāt priekšfinansējumu, Augstākā rada 6. jūnijā ratificēja pamatnolīgumu, ko 19. jūnijā parakstīja Ukrainas prezidents, un 24. jūnijā tika parakstīts aizdevuma līgums.

Pēc Ukrainas 9. jūlija maksājuma pieprasījuma un Komisijas 18. jūlijā sniegtā pozitīvā novērtējuma, kā arī Padomes apstiprinājuma, ko tā sniedza 6. augustā, **pirmais Ukrainas plāna maksājums gandrīz 4,2 miljardu EUR apmērā** tika izmaksāts 13. augustā. No kopējās summas 1,5 miljardi EUR tika piešķirti neatmaksājama finansiālā atbalsta veidā un vairāk nekā 2,6 miljardi EUR tika izmaksāti aizdevumu veidā. Komisija novērtējumā atzina, ka valdība ir apmierinoši sasniegusi deviņus reformu rādītājus jeb posmus, kas saistīti ar plāna pirmo regulāro maksājumu[3].

Turpmāk minētie **deviņi posmi** tika īstenoti 2024. gada 2. ceturksnī.

Publisko finanšu pārvaldība

1. Valsts muitas dienesta digitalizācijas plāna pieņemšana.
2. Budžeta deklarācijas 2025.–2027. gadam apstiprināšana.
3. Rīcības plāna pieņemšana, lai īstenotu ceļvedi publisko investīciju pārvaldības reformai.

Cīņa pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju

4. Jauna Korupcijas novēršanas valsts aģentūras vadītāja iecelšana.

Publisko aktīvu pārvaldība un uzņēmējdarbības vide

5. Tādu tiesību aktu stāšanās spēkā, kuru mērķis ir uzlabot valstij piederošu uzņēmumu korporatīvās pārvaldības standartus, ņemot vērā starptautiskos standartus.
6. Likuma par Ukrainas Ekonomiskās drošības biroja juridiskā pamata pārskatīšanu stāšanās spēkā.

Enerģētika un agropārtikas sektors

7. Integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna pieņemšana.
8. Ēku siltumnoturības modernizācijas stratēģijas laikposmam līdz 2050. gadam pieņemšana.
9. Rīcības plāna un stratēģiskā dokumenta par pretmīnu pasākumiem laikposmam līdz 2033. gadam pieņemšana.

Pēc tam, kad Komisija bija pozitīvi novērtējusi[4] Ukrainas 10. oktobra maksājuma pieprasījumu un Padome to bija apstiprinājusi, tika pieņemts Padomes īstenošanas lēmums. Tas ļāva 18. decembrī izmaksāt **otro Ukrainas plāna maksājumu gandrīz 4,1 miljarda EUR apmērā**. No šīs kopsummas 1,5 miljardi EUR tika piešķirti neatmaksājama finansiālā atbalsta veidā un vairāk nekā 2,5 miljardi EUR tika izmaksāti aizdevumu veidā.

Komisijas novērtējums bija pozitīvs tāpēc, ka Ukraina līdz 2024. gada 3. ceturksnim bija izpildījusi nepieciešamos deviņus **posmus**.

Cīņa pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju

1. Lielāks darbinieku skaits Specializētajā korupcijas apkarošanas prokuratūrā (*SAPO*).
2. Grozījumi Krimināl kodeksā un Kriminālprocesa kodeksā.

[3] COM(2024) 321 final.
[4] COM(2024) 544 final.

3. Rīcības plāna pieņemšana Līdzekļu atguves stratēģijas 2023.–2027. gadam īstenošanai.

Cilvēkkapitāls

4. Ukrainas demogrāfijas stratēģijas laikposmam līdz 2040. gadam pieņemšana.

Uzņēmējdarbības vide un reģionālā politika

5. Rīcības plāna par ierobežojumu atcelšanu un uzņēmējdarbības vides uzlabošanu pieņemšana.
6. Grozījumi Valsts reģionālās attīstības stratēģijā 2021.–2027. gadam.

Enerģētikas sektors un vide

7. Sekundāro tiesību aktu par Regulu par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību stāšanās spēkā.
8. Tiesību aktu par rūpnieciskā piesārņojuma novēršanu, samazināšanu un kontroli stāšanās spēkā.
9. Koncepcijas dokumenta izstrāde, nosakot tvērumu atkāpēm no ietekmes uz vidi novērtējuma un stratēģiskā vides novērtējuma noteikumiem.

2.a.i Ukrainas plāna līdzekļu saņēmēji

Ukrainas mehānisma regulas 27. pantā ir noteikts, ka Ukrainai ir jāpublicē atjaunināti **dati par personām un vienībām**, tostarp par līgumslēdzējiem, kuri saņem finansējuma summas, kas četru gadu laikā kumulatīvi pārsniedz summu, kura ir ekvivalenta 100 000 EUR, lai īstenotu reformas un investīcijas, kas norādītas Ukrainas plānā.

Pienācīgi ievērojot prasības saistībā ar konfidencialitāti un drošību, it īpaši attiecībā uz personas datu aizsardzību, Ukrainai šī informācija ir jāpublicē tīmekļa vietnē mašīnlasāmā formātā, ierakstus sarindojot pēc kopējā saņemto līdzekļu apjoma. Juridisku personu gadījumā šī informācija ietver pilnu juridisko nosaukumu un PVN vai nodokļu maksātāja identifikācijas numuru vai citu unikālu identifikatoru, kas noteikts valsts līmenī.

Fiziskas personas gadījumā publicē saņēmēja vārdu vai vārdus un uzvārdu vai uzvārdus. Turklāt, lai nodrošinātu ES finanšu interešu aizsardzību saskaņā ar Ukrainas mehānisma regulas 35. pantu, Ukrainai ir arī jānodrošina pienācīgu datu vākšana par personām un vienībām, kas saņem finansējumu, ietverot informāciju par faktiskajām īpašumtiesībām, un jānodrošina piekļuve šādiem datiem. Tas jādara atbilstoši ES datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem. Proti, šī prasība ietver arī informāciju par attiecīgajiem (apakš)uzņēmējiem un to faktiskajiem īpašniekiem.

Ukraina ir aktīvi virzījusies uz priekšu darbā, kas saistīts ar pārredzamību, datu vākšanas prasību ieviešanu valsts tiesiskajā regulējumā un visu attiecīgo iestāžu iesaisti, lai nodrošinātu visaptverošu datu vākšanu par galasaņēmējiem. Ukraina veic darbu, lai sagatavotu šo informāciju konsolidētā datubāzē. To galasaņēmēju saraksts, kuri saņem vairāk nekā 100 000 EUR, ir publicēts Ukrainas Ekonomikas ministrijas tīmekļa vietnē[5].

Ukrainai, veicot publisko iepirkumu mehānisma ietvaros, ir jāievēro Ukrainas mehānisma regulas 11. pants par personu un vienību kvalificēšanos un par piegāžu un materiālu izcelsmi. Šīs prasības ir iekļautas Pamatnolīgumā starp ES un Ukrainu par īpašu kārtību Savienības

[5] https://me.gov.ua/view/d9c13c33-a438-406f-8daf-3145852df99a.

finansējuma īstenošanai Ukrainas mehānisma ietvaros. Saskaņā ar šīm prasībām attiecībā uz I pīlāra investīcijām Ukraina izveido uzraudzības un kontroles sistēmu, lai nodrošinātu prasību ievērošanu un reģistrētu visus iepirkumus, kuros izmantoti atbrīvojumi saskaņā ar Ukrainas mehānisma regulas 11. pantu, un lai ziņotu par tiem. 2024. gadā Komisijai nebija jāvērtē nekādi jautājumi saistībā ar publisko iepirkumu.

2.b II pīlārs. Ukrainai paredzēto investīciju satvars

Ukrainai paredzēto investīciju satvars (*UIF*) ir ES galvenais instruments Ukrainas atveseļošanas, rekonstrukcijas un modernizācijas virzīšanai. Tam pieejami **9,3 miljardi EUR**, tajā skaitā **7,8 miljardi EUR garantijās** un **1,5 miljardi EUR finansējuma apvienošanas veidā**, un tā mērķis ir piesaistīt investīcijas **līdz 40 miljardu EUR apmērā**, piešķirot ES centrālu lomu starptautiskajos centienos atjaunot Ukrainu.

ES garantijām ir izšķiroša nozīme gan publisko, gan privāto investīciju riska mazināšanā, un tas ir būtiski Ukrainas **sekmīgai atveseļošanai**. Mazinot finanšu riskus, šīs garantijas veicina privātā sektora investoru, finanšu iestāžu un attīstības partneru lielāku iesaisti, un tie visi ir nepieciešami, lai pēc kara atjaunotu Ukrainas ekonomiku un infrastruktūru.

Līdzīgā kārtā **ES finansējuma apvienošanas mehānismi** apvieno **dotācijas ar resursiem, kas nav dotāciju resursi**, piemēram, ar **aizdevumiem, pašu kapitālu** un **garantijām** no finanšu iestādēm, kā arī ar **komerciāliem aizdevumiem** un **investīcijām**. Šī novatoriskā pieeja izmanto publiskos līdzekļus, lai piesaistītu papildu privātā sektora investīcijas, radot tālejošu **ietekmi uz attīstību**. Izmantojot finansējuma apvienošanu, ES maksimāli palielina katra iztērētā eiro vērtību, ļaujot īstenot lielākus, ietekmīgākus projektus, kas tieši veicina Ukrainas atveseļošanu un ilgtermiņa noturību.

Šo centienu pamatā ir **Ukrainai paredzēto investīciju satvars**, kas ir īpaši izstrādāts, lai palīdzētu **atjaunot Ukrainas kritisko infrastruktūru un stimulētu tās ekonomiku**. Lai izveidotu noturīgāku, ilgtspējīgāku un modernāku Ukrainu, galvenā uzmanība tiek pievērsta tādām svarīgām nozarēm kā **enerģētika, rūpniecība, skolas, slimnīcas** un **pašvaldību pakalpojumi**. Turklāt *UIF* pievēršas arī **mazo uzņēmumu, kara skarto iedzīvotāju** un **neaizsargāto grupu** vajadzībām, lai vissmagāk skartās kopienas netiktu atstātas novārtā.

2024. gada 31. decembrī, kad Krievijas agresijas karš pret Ukrainu bija turpinājies jau trīs gadus, atjauninātajā **kopīgajā ātrajā postījumu un vajadzību novērtējumā (*RDNA4*)** tika lēsts, ka Ukrainas **rekonstrukcijas un atveseļošanas** kopējās izmaksas nākamajā desmitgadē sasniegs **506 miljardus EUR**. Šis visaptverošais novērtējums izgaismo, cik grūts ir Ukrainas uzdevums atjaunot ekonomiku, infrastruktūru un iestādes.

Šajā kontekstā **Ukrainai paredzēto investīciju satvars** ir būtisks, lai novērstu ievērojamo **finansējuma trūkumu** Ukrainas rekonstrukcijai. Tas nodrošina strukturētu un koordinētu mehānismu finanšu līdzekļu novirzīšanai **steidzamākajām prioritārajām jomām**, kas noteiktas **Ukrainas plānā**. *UIF* mērķtiecīgais atbalsts nodrošina to, ka Ukrainai ir nepieciešamie resursi, lai risinātu kritiskās vajadzības, vienlaikus paverot ceļu ilgtermiņa atveseļošanai un izaugsmei.

UIF arī būtiski veicina privātās investīcijas Ukrainas rekonstrukcijā. Piedāvājot **riska mazināšanas instrumentus un kara riska apdrošināšanu un piesaistot privāto kapitālu**, tas rada jaunas finansēšanas iespējas gan Ukrainas, gan ES uzņēmumiem.

II pīlārs ir cieši saistīts ar Ukrainas ceļu uz reformām un pievienošanos ES. *UIF* nodrošinātās investīcijas Ukrainas ekonomikā un infrastruktūrā paātrina arī valsts integrāciju ES vienotajā

tirgū – **Ukraina tiek integrēta Eiropas enerģētikas un transporta infrastruktūrā un ES vērtības ķēdēs, un tiek transponēti ES standarti un uzņēmējdarbības prakse**. *UIF* Ukrainas ekonomiku piesaista ES ekonomikai, un tādējādi tas ir stratēģisks dzinējspēks ES ģeopolitiskā un ekonomiskā stāvokļa uzlabošanai.

UIF kalpo arī kā unikāla **platforma Ukrainas atveseļošanas arhitektūras koordinēšanai**. Tas iesaista Ukrainas valdību, ES dalībvalstis un galvenās finanšu iestādes, piemēram, Eiropas Investīciju banku (EIB), Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB), Pasaules Banku, dalībvalstu attīstības finanšu iestādes u. c., dodot iespēju saskaņot un īstenot kopīgu operatīvo reakciju uz Ukrainas atveseļošanas un rekonstrukcijas vajadzībām.

UIF tika **izveidots rekordīsā laikā**. Pēc Ukrainas mehānisma regulas stāšanās spēkā 2024. gada martā *UIF* valdes pirmā sanāksme notika 2024. gada aprīlī, kad arī tika apstiprināts pirmais investīciju programmu kopums. 2024. gada jūnijā Ukrainas atveseļošanas konferencē (*URC*) Berlīnē Komisija paziņoja, ka saskaņā ar *UIF*, lai atbalstītu Ukrainas atveseļošanu un rekonstrukciju, parakstītas pirmās investīciju programmas ar **1,4 miljardu EUR** finansējumu jaunos garantiju un dotāciju nolīgumos.

Šajos nolīgumos, kas parakstīti ar vairākiem īstenošanas partneriem, tādiem kā ERAB, EIB, Starptautiskā Finanšu korporācija (*IFC*), *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (*KfW*) un *Bank Gospodarstwa Krajowego* (*BGK*), ir paredzētas **ES aizdevumu garantijas 1 miljarda EUR apmērā** un **dotācijas 400 miljonu EUR apmērā**. No tiem labumu gūst privāti uzņēmumi, arī mazie un vidējie uzņēmumi, pašvaldības un Ukrainas valstij piederoši uzņēmumi. Darbības atbalsta tādas prioritārās jomas kā enerģētika, transports, pašvaldību infrastruktūra, piekļuve finansējumam un kara skartie uzņēmumi; mērķis ir piesaistīt **investīcijas 6 miljardu EUR apmērā**.

Pateicoties Ukrainai paredzēto investīciju satvara garantijām, kurām bija būtiska nozīme investīciju risku mazināšanā, Ukrainā jau 2024. gadā tika īstenotas daudzas darbības.

- Viena no **lielākajām ārvalstu investīcijām Ukrainā kopš tās neatkarības**. Francijas investors iegādājās divus telesakaru operatorus (*Lifecell* un *Datagroup Volia*), izveidojot vadošo apvienoto operatoru ar stabilu investīciju plānu telesakaru infrastruktūrai un digitālās savienojamības uzlabošanai. Šo darījumu līdzfinansēja Starptautiskā Finanšu korporācija, ko atbalstīja garantija no Ukrainai paredzēto investīciju satvara.
- **Nozīmīga investīcija jaunā atjaunīgās enerģijas projektā** – ERAB un *IFC* līdzfinansējums ar ES atbalstītu garantiju jauna vējparka būvniecībai Volīnijas apgabalā ar 147 MW jaudu.
- Ar *UIF* garantiju ERAB piešķīra kritisku aizdevumu Kijivas pilsētai, kas ļāva sniegt ārkārtas likviditātes atbalstu pašvaldības centralizētajai siltumapgādei, lai **2024./2025. gada ziemā nodrošinātu nepārtrauktu siltumapgādi**.
- Jauns ar *UIF* garantiju atbalstīts ERAB aizdevums tika piešķirts *Nova Poshta*, lai finansētu **paku termināļu un filiāļu tīkla** paplašināšanu un modernizāciju, vienlaikus veicot pasākumus ar lielu sociālo ietekmi, proti, **uzbūvējot vairāk nekā 600 bumbu patvertnes** un īstenojot programmas, lai radītu **darba iespējas kara veterāniem un neaizsargātām sievietēm**.

Lai turpinātu iesākto, 2024. gada septembrī tika izsludināta ***UIF* uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus jauna kārta attiecībā uz publiskajām investīcijām, privātā sektora tiešajām darbībām un starpniecības kapitāla darbībām** ar indikatīvu piešķīrumu **2,75 miljardu EUR apmērā**. Uzaicinājums būs atvērts vismaz vienu gadu, piemērojot starpposma termiņus.

II pīlāra darbības ir īstenotas saskaņā ar **Regulas (ES) 2024/792 11. pantā** noteiktajiem piegāžu izcelsmes un iepirkuma principiem. 2024. gada jūnijā tika parakstīti papildu garantijas nolīgumi un finansējuma apvienošanas darbības, ko īsteno kā steidzamus pasākumus, lai risinātu neatliekamās rekonstrukcijas un atjaunošanas vajadzības, it īpaši enerģētikas sektorā.

2.c III pīlārs

III pīlārs ir vērsts uz **tehniskās palīdzības un atbalsta pasākumu nodrošināšanu, lai veicinātu Ukrainas pieskaņošanos ES normatīvajiem aktiem**. Tas finansē tehniskās sadarbības pasākumus, kas tiek īstenoti vairākus gadus, piemēram, spēju veidošanas iniciatīvas, kuras cita starpā atbalsta sociālos partnerus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kā arī vietējās un reģionālās pašvaldības, un palīdzību Ukrainai to reformu īstenošanā, kas vajadzīgas, lai pievienotos ES un lai nodrošinātu finansiālās palīdzības efektīvu izmantošanu.

No III pīlāra finansē arī **procentu likmes subsīdijas to aizdevumu izmaksām**, kas piešķirti saskaņā ar mehānisma I pīlāru un iepriekšējo makrofinansiālo palīdzību. Turklāt tas finansē **Ukrainas mehānisma Revīzijas padomes darbību** un atbalsta citas iniciatīvas, kuru mērķis ir reaģēt uz Krievijas agresiju pret Ukrainu, piemēram, starptautisko tiesību izpildi saistībā ar Krievijas pastrādātajiem noziegumiem Ukrainas teritorijā.

2024. gadā tika pieņemta pirmā gada darba programma mehānisma III pīlāra ietvaros, **piesaistot vairāk nekā 488 miljonus EUR**.

2.c.i Tehniskās sadarbības mehānisma īstenošana

Darbība "Tehniskās sadarbības mehānisms Ukrainai 2024. gadā (*TCF 2024*)" ar piešķirto budžetu aptuveni 248 miljonu EUR apmērā ir paredzēta, lai veicinātu Ukrainas pakāpenisku pieskaņošanos ES *acquis* nolūkā nākotnē kļūt par ES dalībvalsti un lai atbalstītu Ukrainas plāna īstenošanu. Tajā pašā laikā tā stiprina Ukrainas noturību un spēju pārvarēt postošo ietekmi, ko rada Krievijas agresijas karš pret Ukrainu.

Kā elastīgs un reaģētspējīgs instruments *TCF 2024* sniedz **īpaši pielāgotu palīdzību**, pielāgojoties Ukrainas mainīgajām vajadzībām. Tas arī atbalsta **stratēģisko komunikāciju, publisko diplomātiju** un **sadarbību ar pilsonisko sabiedrību un kultūras nozari**, kas ir būtiski, lai stiprinātu **pozitīvu ES pamanāmību** Ukrainā.

2024. gada novembrī *TCF 2024* budžets tika palielināts par **105 miljoniem EUR**, pateicoties **103 miljonu EUR** peļņai no imobilizētajiem Krievijas aktīviem un **Dānijas** papildu ieguldījumam **2 miljonu EUR** apmērā. Šis grozījums ievērojami nostiprināja mehānisma spēju atbalstīt tādas prioritātes kā **kritiskās energoinfrastruktūras atjaunošana**.

TCF 2024 īstenošana norit sekmīgi – par vairāk nekā **136 miljoniem EUR**, un tas ir vairāk nekā 50 % no kopējā budžeta, jau 2024. gadā tika noslēgti līgumi. Šie līdzekļi ir atvēlēti galvenajām prioritātēm: **energoapgādes noturībai, decentralizācijai** un **atbalstam Ukrainas pievienošanās ES procesam**.

- **Enerģētikas sektorā** ES veicina Ukrainas energoapgādes noturību, atbalstot **Ukrainas Enerģētikas atbalsta fondu**, ko pārvalda **Enerģētikas kopienas sekretariāts**. Šis fonds atvieglo ārkārtas aprīkojuma un pirmās nepieciešamības preču piegādi, lai stabilizētu Ukrainas energosistēmu.
- Atbalstot **decentralizācijas reformu**, uz priekšu virzās nākamais posms **Eiropas komandas pamatiniciatīvā "*U-LEAD with Europe*"**, ko līdzfinansē **Vācija un**

Dānija. Tās uzdevums ir atbalstīt pārredzamu un atbildīgu pārvaldību vietējā un reģionālā līmenī, tieši veicinot Ukrainas rekonstrukciju.

- Lai vēl vairāk atbalstītu **centienus pievienoties ES**, nesen sāktā **Eiropas komandas iniciatīva "*Ukraine2EU* – ES integrācijas atbalsta programma Ukrainai"** (ko līdzfinansē **Dānija un Lietuva**) uzlabo galveno Ukrainas iestāžu spējas. Tā ietver atbalstu **Ukrainas parlamentam**, **ES *acquis* tulkošanai**, stratēģiskajai komunikācijai un vispārējā pievienošanās procesa koordinēšanai.

III pīlāra darbības ir īstenotas saskaņā ar **Regulas (ES) 2024/792 11. pantā** noteiktajiem piegāžu izcelsmes un iepirkuma principiem, prioritāti piešķirot kvalificētajām valstīm. Atkāpes ir piemērotas saskaņā ar tiesību normām, proti, lai risinātu steidzamās vajadzības pēc kritiski svarīga energoaprīkojuma, prasības par saderību ar Ukrainas esošajām sistēmām un krīzes apstākļus uz vietas.

2.c.ii Ieguldījums pārskatatbildības mehānismos un Revīzijas padomes finansēšana

Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir nesis daudz nāves, ciešanu un postījumu visā valstī. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja 2022. gada 14. novembrī pieņēma rezolūciju, kurā atzīta nepieciešamība izveidot starptautisku mehānismu tāda kaitējuma, zaudējumu vai aizskārumu atlīdzināšanai, kuri radušies Krievijas starptautiski nelikumīgo darbību pret Ukrainu rezultātā. ES ir vadījusi starptautiskos centienus saukt Krieviju pie atbildības; 2023. gada maijā tā pievienojās Krievijas Federācijas agresijas pret Ukrainu rezultātā radīto **zaudējumu reģistram** un 2024. gada jūlijā kļuva par tā pilntiesīgu dalībnieci. Pašlaik reģistra dalībnieces ir 43 valstis un ES.

2024. gadā ES ieguldīja aptuveni **846 000 EUR** Paplašinātajā daļējā nolīgumā (*EPA*) par Krievijas Federācijas agresijas pret Ukrainu rezultātā radīto zaudējumu reģistru, tādējādi nodrošinot, ka ES kā *EPA* dalībniece pilda savas finansiālās saistības.

Reģistrā reģistrē atbilstīgus prasījumus par kaitējumu, zaudējumiem vai aizskārumiem, kas nodarīti visām attiecīgajām fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī Ukrainas valstij, un tas darbojas kā droša digitāla platforma pierādījumu vākšanai un apstrādei. Paredzams, ka tas kļūs par daļu no iecerētās Prasījumu komisijas, kas izvērtēs prasījumus un noteiks kompensācijas. Šī iniciatīva ir svarīgs solis, lai nodrošinātu to, ka Krievija uzņemas pilnu atbildību par savām darbībām.

Kopumā ir plānots izstrādāt 44 prasījumu veidlapas, lai varētu segt dažādus kaitējuma veidus, tajā skaitā īpašuma iznīcināšanu, personisku kaitējumu un piespiedu pārvietošanu. Līdz 2024. gada beigām reģistrs bija saņēmis vairāk nekā 13 000 prasījumu un reģistrējis 832 lēmumus par mājokļa īpašuma iznīcināšanu, un vidējā prasījuma summa bija 54 000 EUR. Turpinās prasījumu procesa paplašināšanas darbs.

Ukrainas mehānisma Revīzijas padome tika izveidota 2024. gada jūnijā ar Komisijas īstenošanas lēmumu, ar kuru tika arī noteikts tās pilnvaru termiņš (līdz 2028. gada 30. jūnijam) un formulēts tās pamatuzdevums, sastāvs, locekļu un priekšsēdētāja iecelšanas kārtība, sekretariāts un darba pienākumi. Šīs darbības atbalstam no Ukrainas mehānisma tika piešķirti aptuveni **11 miljoni EUR**.

Revīzijas padomes galvenais uzdevums ir uzraudzīt Ukrainai piešķirtās ES finansiālās palīdzības līdz 50 miljardu EUR apmērā pārredzamu un efektīvu izmantošanu laikposmā no 2024. līdz 2027. gadam. Tās konkrētais uzdevums ir novērtēt, vai Ukrainas publiskā sektora pārvaldības un kontroles sistēmas nodrošina to, ka ES līdzekļi tiek izmantoti saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu, piemēram, efektivitāti, saimnieciskumu, lietderību un

pārredzamību, vienlaikus novēršot krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un citus pārkāpumus.

Revīzijas padome darbojas Briselē, un tai ir īpašs sekretariāts Kijivā. Pēc izsludinātā uzaicinājuma izteikt ieinteresētību 2024. gadā tika atlasīti trīs neatkarīgi Revīzijas padomes locekļi, un tie visi ir ES pilsoņi ar ievērojamu pieredzi revīzijas un krāpšanas apkarošanas darbā.

2.c.iiii Aizņēmumu izmaksas un pārmantotās izmaksas

2024. gada jūnijā tika pieņemts finansēšanas lēmums, lai segtu ikgadējās pārmantotās izmaksas, kas saistītas ar aizdevumiem saskaņā ar 2022. gadā sniegto ES ārkārtas makrofinansiālo palīdzību ("*MFA1*" un "*MFA2*"), un lai sniegtu ieguldījumu uzkrājumos, kas iemaksāti kopējā uzkrājumu fondā saistībā ar šādiem aizdevumiem; kopējā summa pārsniedza 227 miljonus EUR.

ES ārkārtas makrofinansiālā palīdzība 6 miljardu EUR apmērā, kas izmaksāta 2022. gada augustā (*MFA1*) un laikposmā no 2022. gada oktobra līdz decembrim (*MFA2*), sniedza ātru un steidzamu atbalstu Ukrainas valsts budžetam. ES var segt procentu izmaksas, piešķirot procentu likmes subsīdiju attiecībā uz šādiem aizdevumiem.

Ukraina 2024. gada februārī iesniedza oficiālu pieprasījumu saņemt procentu likmes subsīdiju 2024. gadā veicamajiem maksājumiem. Tika atzīts, ka 2022. gadā ir izpildītas prasības, kas bija pamatā ES ārkārtas makrofinansiālās palīdzības maksājumu veikšanai.

3. Mehānisma īstenošanā paveiktais

3.a Progress Ukrainas mehānisma regulā noteikto mērķrādītāju sasniegšanā

Ukrainas mehānisma regulā ir noteikti trīs stratēģiskie mērķrādītāji, kas attiecas uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), zaļo pārkārtošanos un pašvaldībām – trim dimensijām, kas ir būtiskas Ukrainas atveseļošanai, rekonstrukcijai un ilgtermiņa modernizācijai.

3.a.i Atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem (28. panta 6. punkts)

MVU ir Ukrainas ekonomikas mugurkauls, un tiem ir izšķiroša nozīme ekonomikas noturības, inovācijas un darbvietu radīšanas veicināšanā. To atzīstot, Ukrainas mehānisma regulā ir noteikts, ka vismaz 15 % no ES garantijām atbalsta mikrouzņēmumus, mazos un vidējos uzņēmumus (MMVU), tajā skaitā jaunuzņēmumus.

2024. gadā ES panāca ievērojamu progresu šā mērķa sasniegšanā. Tika parakstīti divi nolīgumi, nodrošinot līdz 290 miljonu EUR ES garantijas segumu, kas īpaši paredzēts aizdevumiem MMVU. Turklāt 20 miljoni EUR tika piesaistīti ar finansējuma apvienošanas iemaksām. Šīs iniciatīvas ir izstrādātas, lai atraisītu finansējumu mazajiem uzņēmumiem un atbalstītu kara skartos uzņēmumus, nodrošinot, ka tie var turpināt darbību un sniegt ieguldījumu ekonomikā.

Turpinot šo dinamiku, ES 2025. gadā izsludinās pielāgotu uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, lai ar banku un finanšu starpnieku starpniecību sniegtu turpmāku mērķorientētu atbalstu MVU. Šo centienu prioritāte būs mazo uzņēmumu piekļuve finansējumam, un tie palīdzēs stiprināt Ukrainas privāto sektoru šajā kritiskajā rekonstrukcijas posmā.

3.a.ii Zaļās pārkārtošanās veicināšana (28. panta 9. punkts)

Mehānisms ir saskaņots ar Eiropas zaļā kursa mērķiem un atbalsta Ukrainas pāreju uz klimatneitrālu, klimatnoturīgu un vidiski ilgtspējīgu ekonomiku. Paredzēts, ka mehānisma I pīlārs atbildīs principam "nenodarīt būtisku kaitējumu", ciktāl tas iespējams kara vai pēckara laika atveseļošanas un rekonstrukcijas kontekstā. Iecerēts, ka vismaz 20 % no investīcijām, kas veiktas saskaņā ar Ukrainas plānu un Ukrainai paredzēto investīciju satvaru, veicinās klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, bioloģiskās daudzveidības un vides aizsardzību, arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, un plašāku zaļo pārkārtošanos.

Vismaz 80 % no investīcijām transporta infrastruktūrā un vismaz 60 % no investīcijām energoinfrastruktūrā, kuras veiktas saskaņā Ukrainas plānu, ir jāatbalsta zaļie mērķi. Lielāko daļu ar zaļo pārkārtošanos saistīto I pīlāra investīciju ir plānots īstenot līdz 2027. gada 4. ceturksnim. Vispārējais novērtējums par to, vai zaļās pārkārtošanās mērķrādītājs ir sasniegts, tiks veikts saistībā ar galīgo maksājuma pieprasījumu, kas jāiesniedz līdz 2027. gada beigām.

Turklāt paredzams, ka būtisku ieguldījumu sniegs arī pirmās II pīlāra darbības, par kurām līgumi noslēgti 2024. gada vidū. Tās ietver Ukrainai paredzēto investīciju satvara darbības, kas vērstas uz pamatpakalpojumu, piemēram, ūdensapgādes un elektroenerģijas infrastruktūras, atjaunošanu un modernizāciju.

3.a.iii Pašvaldības (16. panta 4. punkts)

Summa, kas atbilst vismaz 20 % no neatmaksājamā atbalsta saskaņā ar I pīlāru, ir jāpiešķir vietējo un reģionālo pašvaldību vajadzībām. Tas tiks novērtēts, pamatojoties uz Valsts kases ziņojumiem, kuros saskaņā ar metodiku, kas Ukrainai jāsagatavo un jāsaskaņo ar Komisiju, tiks pamatots, ka vismaz šī summa valsts budžetā ir piešķirta minētajām vajadzībām. Šīs prasības pirmā novērtēšana tiks veikta saistībā ar devīto Ukrainas plāna maksājuma pieprasījumu, kas gaidāms pēc 2026. gada 2. ceturkšņa, un tajā tiks noteikts, vai ir piešķirta summa vismaz 5 % apmērā. Ukrainas plāna galīgajā maksājuma pieprasījumā, kas jāiesniedz līdz 2027. gada 4. ceturkšņa beigām, tiks novērtēts viss mērķrādītājs.

3.b Ieguldījums Ukrainas pievienošanās procesā

Mehānisms sasaista finansiālo atbalstu Ukrainai ar vērienīgu izaugsmes reformu programmu, kuras mērķis ir veicināt strukturālu pārveidi, atbalstot Ukrainas virzību uz pievienošanos ES. Ukrainas plāns ir pamatā mehānismam, kas veicina Ukrainas ekonomikas atveseļošanu, rekonstrukciju un modernizāciju, vienlaikus veicinot saskaņotību ar ES *acquis*.

Lai nodrošinātu jēgpilnu progresu, plānā ir noteikti konkrēti posmi, no kuriem daudzi ir cieši saistīti ar ES *acquis* galvenajās prioritārajās jomās. Šie posmi ietver virkni būtisku pasākumu, lai īstermiņā tuvinātu Ukrainu ES *acquis*, tajā skaitā tādu tiesību aktu pieņemšanu, ar kuriem veicina *acquis* īstenošanu, ES ieteikumu izpildi un ES standartu pieņemšanu dažādās nozarēs. Lai gan Ukrainas plāna sekmīga īstenošana atbalsta Ukrainas pieskaņošanos ES tiesiskajam regulējumam, reformu izpilde mehānisma ietvaros joprojām ir nošķirta no novērtējuma par saskaņotību ar ES *acquis* pašreizējā pievienošanās procesā un šo novērtējumu neskar.

Konkrētāk, divos 2024. gadā novērtētajos maksājumos ir pabeigti kopumā **četri posmi** (aptuveni 22 % no kopsummas), kuri veicina arī saskaņotību ar ES *acquis* (sk. turpmāk *1. tabulu*). Tie īstenoti tādās jomās kā decentralizācija, enerģētika un vide.

1. tabula. 2024. gadā pabeigtie Ukrainas plāna posmi, kuriem ir sasaiste ar ES acquis

Numurs pēc kārtas	Reforma	Posma nosaukums	Maksājums
9.5.	3. reforma. Reģionālās politikas izstrāde un īstenošana	Rezolūciju pieņemšana, lai grozītu valsts reģionālās attīstības stratēģiju 2021.–2027. gadam	2024. g. 3. cet.
10.8.	3. reforma. Elektroenerģijas tirgus reforma	Sekundāro tiesību aktu par Regulu par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību (*REMIT*) stāšanās spēkā	2024. g. 3. cet.
15.1.	1. reforma. Rūpnieciskā piesārņojuma novēršana, samazināšana un kontrole	Tiesību aktu par rūpnieciskā piesārņojuma novēršanu, samazināšanu un kontroli stāšanās spēkā ar noteikumu daļēju piemērošanu	2024. g. 3. cet.
15.10.	5. reforma. Ietekmes uz vidi novērtējums (IVN) un stratēģiskais vides novērtējums (SVN)	Koncepcijas dokumenta izstrāde, nosakot tvērumu atkāpēm no ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) un stratēģiskā vides novērtējuma (SVN) noteikumiem	2024. g. 3. cet.

3.c Ieguldījums Ukrainas fiskālajā stabilitātē ar budžeta atbalstu

Krievijas pilna mēroga iebrukumam ir bijusi graujoša ietekme uz Ukrainas ekonomiku, kas 2022. gadā samazinājās par gandrīz 30 %. Ievērojami pieauga gan inflācija, gan bezdarbs. Lielo aizsardzības izdevumu dēļ vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā sasniedza gandrīz 20 % no IKP. Zaudējusi piekļuvi starptautiskajiem finanšu tirgiem, Ukraina ir lielā mērā atkarīga no ārvalstu palīdzības. Starptautiskais Valūtas fonds ir aplēsis, ka kumulatīvais vispārējās valdības finansējuma iztrūkums līdz 2027. gadam ir 143 miljardi EUR.

Šajā kontekstā Ukrainas plāns sniedz tiešu budžeta atbalstu, nodrošinot neatmaksājamu atbalstu un ļoti izdevīgus aizdevumus. Kopējais finansiālais atbalsts I pīlāra ietvaros ir 38,3 miljardi EUR. Līdzekļi ir piešķirti agrīnā posmā – Ukrainas plāna īstenošanas pirmajā un otrajā gadā.

Tiešais budžeta atbalsts palīdz Ukrainai **saglabāt valdības funkcijas un sniegt būtiskus sabiedriskos pakalpojumus**, un tas ir būtiski laikā, kad iekšzemes ieņēmumi pieaug, bet joprojām ir nepietiekami. Šis atbalsts nodrošina algu un pensiju izmaksu publiskajā sektorā un ļauj turpināt sniegt tādus pakalpojumus kā izglītība un veselības aprūpe, vienlaikus arī palīdzot saglabāt makrofinansiālo stabilitāti, jo tiek samazināta vajadzība pēc pārmērīgiem iekšējiem aizņēmumiem.

Ukrainas plānā ir iekļauti **pasākumi fiskālās pārvaldības stiprināšanai**, piemēram, ikgadējo budžeta pārskatu atjaunošana un publisko izdevumu efektivitātes uzlabošana. Tajā liela uzmanība ir pievērsta arī ieņēmumu mobilizācijas un valsts parāda pārvaldības veicināšanai, lai nodrošinātu ilgtermiņa finansiālo ilgtspēju. Turklāt procentu likmes subsīdija aizdevumiem

no ES ārkārtas makrofinansiālās palīdzības, kas sniegta 2022. gadā, palīdz Ukrainai saglabāt stabilitāti, atbrīvojot to no minētajā gadā uzkrātajiem procentu maksājumiem.

3.d Atbalsts dzimumu līdztiesības stiprināšanai

Kā noteikts regulā, mehānisma īstenošana notiek saskaņā ar dzimumu līdztiesības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanas sievietēm (*GEWE*) principiem. Tomēr tā ieviešana ir pārāk nesena, lai ziņotu par konkrētiem *GEWE* rezultātu piemēriem.

Ukrainas plānā iekļautības, dzimumu līdztiesības un sociālās kohēzijas principi ir minēti kā svarīgas transversālas jomas, kas jāpatur prātā. Tajā arī uzsvērti aspekti, kas saistīti ar cilvēkkapitālu un uzņēmējdarbības vidi. Lai izpildītu plānā izklāstītos posmus, Ukraina 2024. gadā pieņēma jaunu demogrāfiskās attīstības stratēģiju laikposmam līdz 2040. gadam. Tāpat arī jaunajā likumā par valstij piederošu uzņēmumu korporatīvās pārvaldības uzlabošanu un valsts pretmīnu rīcības stratēģijā laikposmam līdz 2033. gadam ir iekļauti pasākumi, kas veicina dzimumu līdztiesību.

Ukrainai paredzēto investīciju satvaru īsteno, izmantojot partnerības ar finanšu iestādēm, kas ir saskaņotas ar starptautiskajām un ES saistībām attiecībā uz *GEWE*. Atbalsts *GEWE* ietilpst arī *UIF* stratēģiskajās ievirzēs.

III pīlāra projektiem palīdzība tiek sniegta, izmantojot vienu darbību – Tehniskās sadarbības mehānismu (*TCF*). *TCF* īsteno projektus, kas integrēs *GEWE* stiprināšanas mērķus saskaņā ar integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai.

3.e Būtiski sasniegumi

Neraugoties uz to, ka mehānisma īstenošana ir tikai sākumposmā, tas jau ir sasniedzis ievērojamus rezultātus daudzās jomās.

- **Lielākas spējas apkarot korupciju:** Ukrainas plāna reformu ietvaros Ukraina ir palielinājusi Specializētās korupcijas apkarošanas prokuratūras (*SAPO*) darbinieku skaitu, kā arī grozījusi Krimināl kodeksu un Kriminālprocesa kodeksu, lai palielinātu korupcijas apkarošanas efektivitāti. Piemēram, tika ievērojami uzlabots tiesiskais regulējums attiecībā uz iespēju vienoties par soda samazināšanu.
- **Korporatīvās pārvaldības standartu uzlabošana:** Ukraina saskaņā ar Ukrainas plānu ir pieņēmusi likumu, lai uzlabotu korporatīvās pārvaldības standartus valstij piederošos uzņēmumos, tuvinot tos starptautiskajiem standartiem. Ar jauno likumu valstij piederošu uzņēmumu uzraudzības padomēm ir noteiktas ekskluzīvas pilnvaras iecelt un atlaist izpilddirektorus un apstiprināt valstij piederošo uzņēmumu stratēģiskos investīciju un finanšu plānus. Tajā ir noteikts, ka lielākajai daļai uzraudzības padomes locekļu jābūt neatkarīgiem, un ar to tiek ieviesta ikgadēja uzraudzības padomju novērtēšanas procedūra.
- **Ekonomiskā drošība un cīņa pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas:** Ukraina ir pieņēmusi tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai reformētu Ukrainas Ekonomiskās drošības biroju. Jaunais likums ir stabils atspēriena punkts biroja pārveidošanai par uzraudzības iestādi, kas spēs efektīvāk cīnīties pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un pret

ekonomiskajiem noziegumiem. Ar to ievieš atklātas un uz nopelniem balstītas darbā pieņemšanas procedūras, arī attiecībā uz jaunu vadītāju, kuru izvēlēsies komisija, kuras sastāvā būs seši locekļi, no kuriem puse būs starptautiski eksperti. Likums arī palīdzēs nodrošināt darbinieku godprātību un pienācīgu profesionālo kompetenci.

- **Enerģētika un klimats:** Ukraina ir pieņēmusi savu pirmo Klimata pamatlikumu, izvirzot arī mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, un Nacionālo enerģētikas un klimata plānu, kas koordinē un plāno enerģētikas un klimata politiku laikposmam līdz 2030. gadam un nosaka konkrētus mērķrādītājus, tajā skaitā ievērojamu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un lielāku atjaunīgās enerģijas īpatsvaru.

- **Uzlabota normatīvā vide:** Ukraina ir pieņēmusi rīcības plānu, lai atvieglotu slogu uzņēmumiem, pārskatot un atceļot noteikumus, kas pārklājas, vienkāršojot saimnieciskās darbības regulējumu un digitalizējot administratīvās procedūras.

- **Budžeta atbalsts:** regulārie maksājumi, kas saistīti ar plānā paredzēto reformu pilnīgu īstenošanu, Ukrainai bija ļoti svarīgi, jo tie palīdzēja saglabāt būtiskas valdības funkcijas, tajā skaitā izmaksāt algas un sniegt tādus sabiedriskos pakalpojumus kā izglītība un veselības aprūpe, ņemot vērā ievērojamo ieņēmumu trūkumu. Tie arī atbalstīja makrofinansiālo stabilitāti, ierobežojot vajadzību pēc iekšējiem aizņēmumiem, un radīja pamatu ilgtermiņa fiskālajai stabilitātei, uzlabojot publisko finanšu pārvaldību.

- **Investīcijas:** Ukrainai paredzēto investīciju satvars veicināja vienu no neatkarības laika lielākajām ārvalstu investīcijām Ukrainā – Francijas un Ukrainas investori iegādājās divus telesakaru operatorus (*Lifecell* un *Datagroup Volia*). Ar šo darbību, ko atbalstīja Starptautiskā Finanšu korporācija un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, Ukrainā tika izveidots vadošs apvienotais operators ar stabilu investīciju plānu telesakaru infrastruktūrai un digitālās savienojamības uzlabošanai. Investīcijas mērķis ir modernizēt un paplašināt Ukrainas telesakaru infrastruktūru, uzlabojot tīkla noturību un savienojamību visā valstī, arī atbrīvotajās teritorijās. Tā rezultātā tiks atjaunots, modernizēts un uzlabots mobilais savienojums vairāk nekā 10 miljoniem cilvēku Ukrainā un četri miljoni mājokļu tiks aprīkoti ar ātrāku internetu.

4. Mehānisma īstenošanas kontrole

Ukrainas publiskā sektora iekšējās kontroles sistēma nodrošina efektīvu uzraudzību un finanšu pārraudzību, kas atbilst ES pārredzamības un pārskatatbildības standartiem. Pārvaldības struktūrā ietilpst Ekonomikas ministrijas valsts koordinators, kas pārrauga īstenošanu, savukārt Finanšu ministrija un Valsts revīzijas dienests pārbauda atbilstību, veicot revīzijas. Revīzijas palāta atbalsta parlamentāro uzraudzību.

Sākotnējā revīzija Komisijas vajadzībām tika veikta 2024. gada decembrī. Neraugoties uz ierobežotajiem resursiem, Ukrainas pieredze starptautiskās finansiālās palīdzības pārvaldībā veicina pienācīgas administratīvās spējas. Ukrainas plānā ir iekļautas arī reformas, kuru mērķis ir uzlabot publisko finanšu pārvaldību, novērst krāpšanu un samazināt dubultas finansēšanas risku. Šos centienus atbalsta ES un Ukrainas pamatnolīgums, kurā izklāstīti finanšu uzraudzības mehānismi, krāpšanas novēršana un tiesiskās garantijas ES finanšu interešu aizsardzībai.

4.a ES finanšu interešu aizsardzība

Īstenojot mehānismu, Komisija un Ukraina veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu ES finanšu intereses. Komisijas kontroles sistēma sastāv no diviem līmeņiem: i) mehānisma I pīlāra ietvaros Ukrainai veikto ceturkšņa maksājumu likumības un pareizības nodrošināšana; un ii) ES finanšu interešu aizsardzība. Lai nodrošinātu likumību un pareizību, Komisija veic visaptverošas sākotnējās pārbaudes pirms pozitīva novērtējuma sniegšanas par Ukrainas iesniegtu maksājuma pieprasījumu. Komisijas pozitīvajā novērtējumā tiek ņemti vērā šādi aspekti:

- novērtējums par Ukrainas mehānisma regulas 5. panta 1. punktā noteikto priekšnosacījumu, ka Ukraina turpina atbalstīt un ievērot efektīvus demokrātiskos mehānismus un cilvēktiesības, ņemot vērā attiecīgos starptautisko struktūru, piemēram, Eiropas Padomes un tās Venēcijas komisijas, ieteikumus;
- analīze par kvalitatīvo un kvantitatīvo pasākumu posmu apmierinošu izpildi katrā maksājuma pieprasījumā, pamatojoties uz verifikācijas dokumentiem, ko Ukraina iesniedz saskaņā ar pamatnolīgumu starp Komisiju un Ukrainu.

Pēc izmaksu veikšanas Komisija arī veiks uz risku balstītas revīzijas par Ukrainas plāna posmu īstenošanu, lai iegūtu papildu pārliecību par Ukrainas sniegtās informācijas patiesumu. Pirms pozitīva novērtējuma sniegšanas par Ukrainas plānu Komisija arī novērtēja to, ka ir paredzams – Ukrainas ierosinātie pasākumi efektīvi nodrošinās ES finanšu interešu aizsardzību pienācīgā līmenī.

4.b Ukrainas publiskā sektora iekšējās kontroles sistēma

Ukrainas publiskā sektora iekšējās kontroles sistēma nodrošina efektīvu finanšu pārraudzību, kas atbilst ES pārredzamības un pārskatatbildības standartiem. Ekonomikas ministrijas valsts koordinators pārrauga īstenošanu, savukārt Finanšu ministrija ar Valsts revīzijas dienesta atbalstu veic revīzijas un finanšu pārbaudes.

2024. gada decembrī Komisijas sākotnējā sistēmu revīzijā tika apzinātas jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi, un 2025. gada sākumā tika sniegti ieteikumi. Tie tiks īstenoti Ukrainas mehānisma Revīzijas padomes uzraudzībā. Neraugoties uz ierobežotajiem resursiem, Ukrainas pieredze starptautiskās finansiālās palīdzības pārvaldībā nodrošina pietiekamas administratīvās spējas.

Ukrainas plāns paredz veikt publisko finanšu pārvaldības un investīciju pārredzamības reformas, lai stiprinātu revīzijas sistēmas un novērstu krāpšanu. Pamatnolīgumā ar ES, ko papildina finansēšanas nolīgumi un aizdevuma līgumi, ir noteikti juridiski saistoši pasākumi līdzekļu pārvaldībai, krāpšanas novēršanai un finanšu aizsardzībai, nodrošinot pārskatatbildību ES atbalsta izmantošanā.

5. Komunikācija un dialogi

Ukrainas mehānisma dialogs ar Eiropas Parlamentu

Saskaņā ar Ukrainas mehānisma regulas 37. pantu Komisija vismaz reizi četros mēnešos rīko dialogu ar Eiropas Parlamentu, lai pārskatītu progresu visos trīs mehānisma pīlāros.

Pirmais dialogs ar Budžeta komiteju un Ārlietu komiteju notika 2024. gada decembrī, aptverot tādus svarīgus jautājumus kā atbalsta turpināšana pēc 2027. gada, privātā sektora investīciju piesaiste un finanšu aizsardzības pasākumu nodrošināšana. Komisija ir apņēmības

pilna turpināt dialogus, lai informētu Parlamentu par progresu, problēmām un īstenošanas darbu.

6. Secinājumi

Pirmajā īstenošanas gadā mehānisms jau ir sācis sasniegt savus mērķus. Pēc tam, kad 2024. gadā tika piesaistīti 19,6 miljardi EUR, no kuriem 16,1 miljards EUR tika iemaksāts tieši Ukrainas valsts budžetā, mehānismam ir bijusi izšķiroša nozīme kā vienam no galvenajiem stabilizējošajiem faktoriem Ukrainai un vienam no galvenajiem instrumentiem, kas ES ir pieejami Ukrainas atveseļošanas, rekonstrukcijas un modernizācijas atbalstam.

Atbalsts, kas tika sniegts valsts budžetam mehānisma I pīlāra – Ukrainas plāna – ietvaros, ir bijis **izšķirošs Ukrainas makrofinansiālās stabilitātes saglabāšanai**. Visi Ukrainas plānā izklāstītie reformu posmi 2024. gadā tika izpildīti, liekot pamatus Ukrainas ilgtermiņa atveseļošanai, paātrinot pasākumus virzībā uz paplašināšanos un palīdzot panākt Ukrainas iestāžu atbilstību ES standartiem. Atbalsts ir veicinājis svarīgas reformas, sākot no korupcijas apkarošanas un uzņēmējdarbības vides un beidzot ar zaļo pārkārtošanos un vides aizsardzību.

Tagad būs svarīgi saglabāt Ukrainas plānā paredzēto reformu un investīciju īstenošanas tempu. Paredzams, ka īstenošanas gadījumā tās ievērojami veicinās izaugsmi, atbalstīs makroekonomisko stabilitāti, uzlabos fiskālo situāciju un stiprinās Ukrainas virzību uz pievienošanos ES.

Mehānisma II pīlāram – Ukrainai paredzēto investīciju satvaram – ir būtiska nozīme **rekonstrukcijai nepieciešamo investīciju piesaistē**, arī zaļās rekonstrukcijas jomā. Tā īstenošana norit rekordātrā tempā – jau pirmajā īstenošanas gadā ir paziņotas parakstīšanai programmas 1,4 miljardu EUR apmērā un ir izsludināti uzaicinājumi. Jau ir sākusies darbību praktiskā īstenošana, it īpaši steidzamo vajadzību atbalstam tādās jomās kā enerģētika, apkures pakalpojumi un jaunas investīcijas jaunos atjaunīgās enerģijas projektos. *UIF* kalpo arī ES stratēģiskajām interesēm, nodrošinot ES bāzētiem uzņēmumiem ekonomiskas iespējas veikt investīcijas, radīt tirdzniecības iespējas un veicināt izaugsmi visā Eiropā.

III pīlāra ietvaros mehānisms sniedz **būtisku tehnisko palīdzību Ukrainai**, lai atbalstītu tās pakāpenisku pieskaņošanos ES *acquis*, virzoties uz dalību ES nākotnē, kā arī Ukrainas plāna īstenošanu. Turklāt uz projektiem balstītā palīdzība, kas cita starpā sniegta arī steidzamiem energoinfrastruktūras remontiem, stiprināja valsts noturību un spēju reaģēt uz ietekmi, ko rada Krievijas agresijas karš pret Ukrainu. III pīlārs arī subsidēja procentu likmju maksas, kas Ukrainai 2024. gadā bija jāmaksā saistībā ar aizdevumiem no iepriekšējiem instrumentiem, tādējādi radot fiskālo telpu valsts budžetā.

Uz mehānisma īstenošanu attiecas **stingra uzraudzības un kontroles sistēma**, kas izveidota, lai nodrošinātu ES finanšu interešu pienācīgu aizsardzību. Papildus Ukrainas publiskā sektora iekšējās kontroles sistēmas stiprināšanai tas ietver arī Revīzijas padomes darbību, kura palīdz Komisijai, novērtējot Ukrainas publiskā sektora pārvaldības un kontroles sistēmas un sniedzot ieteikumus.

2024. gadā mehānisms ir balstījis ES atbalstu Ukrainai, apliecinot ES apņemšanos atbalstīt Ukrainu un tās iedzīvotājus tik ilgi, cik tas būs nepieciešams. Tas bija būtisks sniegtās finansiālās palīdzības komponents, un vienlaikus tika atbalstīti reformu centieni. 2025. gadā mehānisms turpinās šo darbu, sākot pilnvērtīgas īstenošanas posmu un turpinot nodrošināt atbalstu Ukrainas atveseļošanai, rekonstrukcijai un modernizācijai.